

ՏԵՐՄԻՄ ԱՊՍՏԱՄԲ. ԹԻԻՐՔԵՐՈՒ ԿՈՐՈՒՍԸ. ՇԷՅՍ Ա.ԶՄԷՏ ԶԱՂԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ

Քաղաքական շատ ձախող վախճան մը ունեցաւ չորսերու ժողովը որ գումարուեցաւ Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ և Գերմանիոյ ներկայացուցիչներուն: Երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ, ժողովը ցրուեցաւ որոշ եզրակացութեան չյանգած:

Զորքերու ժողովը Տանուպեան միութեան հարցը քննելու եւ լուծման մը յանգելու պաշտօնը ունէր, որու կարևորութեան մասին գրած էինք քանիցս: Այս հարցին հոնդէպ երկու հակառակ կարծիքներ կը տիրէին, մէկը ֆրանսական իսկ միւսը գերմանական: Ֆրանսական կ'ուզէր որ Տանուպեան միութեան մաս կազմեն հինգ փոքրիկ տէրութիւններ՝ Աստորիա, Հունգարիա, Չեխոսլովակիա, Սուրբազան և Ռումանիա: Իսկ Գերմանիան, առարկելով որ իր երկիրն ալ ուղղակիորէն կապ ունի այդ երկիրներու հետ և տուանց իր մասնակցութեան թերի կ'ըլլայ միութեանը, կը պահանջէր որ Գերմանիան ալ այդ միութեան անդամներէն մէկը ըլլայ: Նոյն իսկ գերման ներկայացուցիչը կ'ուզէր որ Պուլկարիան ալ Տանուպեան միութեան մաս կազմէ:

Իտալիան ևս բոլորովին անտարբեր չի գտնուեցաւ, որպէս մասնատու Աստորիական կայսրութեան պաշտպան, իր մասնակցութիւնն ալ աւելորդ չի գտնու:

Ի հարկէ Ֆրանսան չէր կրնար ընդունիլ նման պահանջներ: Գերմանիոյ մասնակցութիւնը սոյն միութեան, զանազան պատճառներով հակառակ էր Ֆրանսայի շահերուն՝ տնտեսական թէ քաղաքական: Ֆրանսան չէր ուզեր անշուշտ որ Աստորիա և Հունգարիա նորէն գերման ազդեցութեան ենթարկուէր, ընդհակառակը կ'ուզէր որ այդ երկու տէրութիւնները մասնակցելով Տանուպեան միութեան Չեխոսլովակիայի և Սուրբազանի ազդեցութեան ենթարկուին, քանի որ այս վերջինները իր գինակիցները 'ը նկատուին: Այս պարագան գիտնալով Գերմանիան կը պնդէ իր մասնակցութեան:

Գերմանական տեսակէտին համաձայն էր նա՛ Մեծն Բրիտանիան: Զորքերու ժողովին մէջ, երկու մեծ տէրութիւններ՝ Ֆրանսա և Անգլիա կ'ուզէին որ Տանուպեան միութեանը սահմանափակուի միայն այդ հինգ փոքրիկ տէրութեանց մէջ, իսկ Գերմանիա և Իտալիա կը հակառակէին, վախնալով ֆրանսական ազդեցութեան տարածումէն: Թարտիէ-Մաքսիմալ տեսակցութեան արդիւնքը կը նկատուի երկու մեծ տէրութեանց տեսակէտով թէ նոյնութիւնը, որ շատ կարեւորութեամբ կը դիտուի Ֆրանսայի թշնամիներուն կողմէ: Բուրքը ալ զանազան ենթադրութեանց տարուեցան և սկսան մտածել թէ՛ Անգլիան ի՞նչ շահեր պահանջէ իրեն համար, Տանուպեան հարցին մէջ Ֆրանսայի տեսակէտը պաշտպանելուն փոխարէն: Որովհետեւ սոյն միութեան մէջ Անգլիա ուղղակի շահ մը չպահանջեր իրեն համար կարծողներ կան թէ Անգլիոյ ուղի գիշտութիւնը երաշխարուում է զէնդակցութեան խորհրդատուութիւնը մէջ ի նպատակ տեսակէտին եւ շահերուն տրուելիք որոշումներով:

Ինչ ալ ըլլայ սակայն, Տանուպեան միութեան ծրագիրը շուրջ ինկած է առայժմ Հակառակութիւնը զլիսադարձ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջև է: Յառաչելիք ընտրութեանց արդիւնքէն կախում ունի այս խնդրին վերաբարձումը, որ իրական վտանգ մը պիտի չհանայ: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Շատ ուշագրաւ է նաև այս օրեր Գեմալական կառավարութեան բուն զէնքը: Լամբի և Թէվիզի Ռիւտի Մոսկուա մեկնումը պատրաստութիւնները կը հաղորդեն արդէն հեռագրերնեքը: Ամառը վերջեր Տէր և Տիկին Լամբի սովիթներու մայրաքաղաքին մէջ ընկեր՝ Սթալինի հիւրը պիտի ըլլան:

Պարզ այցելութեան մը համար երկրի մը վարչապետն ու արտաքին նախարարը ունեցան հետաքրքիր տեղ մը չեն երթար: յայտնի է որ Լամբի իր Մոսկուան այցաւի ժրգրերնեք կը հետապնդեն եւ նոր գնակեր իր սպրքին, վրդովելու համար Եւրոպայի խաղաղութիւնը: Դեռ յայտնի չեն այս ճամբորդութեան պատճառները, սակայն ժողովրդական ցոյց պիտի առնէ ինչ զօրազուրկութիւններ պիտի բերեն այդ երկու արևմտեամբաւ զահիճները մարդկութեան գլխին:

Այս ճամբորդութեան ընթացքին, ինչպէս կը գրեն թիւրք թերթեր, Լամբի պիտի ընկերանան բազմաթիւ երեսփոխաններ, լրագրողներ և պաշտօնեաներ: Նոյն իսկ կը յիշուի Երուսաղէմ անուն հայ լրագրողի մ'ալ անունը անոնց մէջ:

Անուարանալի է որ Թիւրքիան Մոսկուայի մանկալիւն է և իր բոլոր հրահանգները կը ստանայ անկէ իր վերջին ազատագրութեան թուականէն ի վեր:

Դեռ կը խօսինք այս մասին:

Տնտեսական տագնապը Ամերիկայի մէջ ալ հասած է իր գագաթնակէտին: Կառավարութիւնը ամենակարգ կը թափէ և ամէն միջոցի կը զիժէ իր պիւտճէն հաւասարակշռելու և երկրը փրկելու համար: Կարծիքներ կ'առնուին, ինչպէս կը գրեն թիւրք թերթեր, Տնտեսական քայքայումէ, Տնտեսագետներէ և միջինաստիներէ բաղկացած յանձնախումբեր կ'օժանդակեն կառավարութեան եւ գիշեր կեցողիքը քննելու կը ծրագրեն:

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

Իտալացոյն Արևելքի կացութիւնը օրը օրին աւելի կը բարդանայ: Արդէն վէճը ոչ թէ Չինական հողամասերու մասին է, այլ տարածուած զէպի Սիւպերիական սահմանները: Շահակալի միջնակեալ խնդիրը կորսնցուց իր այժմէութիւնը, և ամէն ուշադրութիւն կը լարուի զէպի աւելի հիւսիս:

Ասիական անկնկալ մը չէ, ոչ մէկուն համար: Զննդակառակը իրերու քննակննութեանց է, որ կ'ընթանայ շատ հասկերնալի և տրամաբանական գիծով:

Եւրոպային պատերազմէ պէտք, իր մէջը չուկելու համար, պատերազմ մը, որ օպարտող ըլլայ իր արտադրութիւնը: Ներքին և րլլայ հետո իր սահմաններէն, Անատոլի Մայր Արևելքը, կրկնակի, եռակի նպատատուր և այս պայմանները բազմակողմանի կերպով լրացնող:

Նախ ձարնակալ-Ռուս-Չինական պատերազմ մը, կը կասեցնէ ձարնի արտադրական ուժն ու թափը, և կրկնակեցնէ անոր ապահովութեան խիստ մրցակցութիւնը բոլոր շուկաներուն մէջ և ժամանակը արևելեան շուկաներուն վրայ: Երկրորդ՝ ձարնի կը դարձնէ զնորոգողական նիւթերու: Երրորդ, Ռուսաստան կը մտնայ իր ժամանակը քաղաքականութիւնը, իր ննգածակներն ու տառնամեկները և կը պատրաստուի ինք ևս իր ոսկիները Եւրոպայի վրայ: Ոչ թէ պայուսիկներու քորոզութեան ալ գիտնալու համար:

Այս գործիւնը շատ պարզ է մինչև հաս:

Եթէ կայ մութ կէտ մը այս բոլորին մէջ, այդ ալ Միացեալ Նահանգներու բռնկող ուղղութիւնն է:

Ներկայ Եւրոպական դիւանագիտութիւնը, առաջնորդութեամբ Անգլիայի և Ֆրանսայի կը ճգնի Ամերիկեան չէզոքութիւնը ապահովել Մայրաքաղաք Արևելքի զէպերուն ու կորուստներուն նկատմամբ: Այս ճիգն է, որ մինչև հիւսայնայնապես տարածուած և անորոշ կը դարձնէ ընդհանուր միջազգային դիւանագիտական դրութիւնը:

Կրնայ այդ չէզոքութիւնը ձեռք բերուի: Անշուշտ դժուար է նախապես անի: Երկու մեծ տէրութեան և Եւրոպայի կիսը կը ձեռն ժխտական պատասխանի որ կողմը: Բայց երևոյթները միայն ձիւն է որ Միացեալ Նահանգները, իրեն խաղաղական Ուլկէստեսան Պետութիւն, չեն կրնար անտարբեր նայիլ ձարնի տարածման և պատերազմի յաղթանակով ստանալիք նախաժողովի դրութիւն: Չինաստանի և յարակից անկարող են առանցիկ Եւրոպայի արտադրութիւնները և վերաբերուածը: Չեն կրնար բազէ ի բաց միանալ Սովիթական Ռուսաստանին և ձեռնոց նետել Ֆրանսային և Անգլիային, որոնք անշուշտ կրնան իրենց կողմը շահիլ և Իտալիան և Եւրոպական այլ պետութիւնները:

Եւ վերջապէս միշտ կարելի է ասակարգութիւններով ապահովել Ամերիկայի համար: Կրնան, միջազգային ընդհանուր համաձայնութեամբ մը: Դիւրին չէ՛ այս վերջինին համար իսկ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

ԱՐՄԷՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Անագորոյն ճակատագիրը դատաւարէն հարուածեց մեր սիրելի Արմիկը, որ երեսնորեայ հիւանդութեան մը ետք հետագա մեզմէ ընդմիջու, ապակալ այնքան երիտասարդ և կեանքով լի, հազիւ ընդամենը քսան և ութ տարեկան:

ԱՐՄԷՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Մարդկային գիտութիւնը անկարող եղաւ յաղթանակել թիֆլիսի յաղորդական քարտէսի ինքնուրու, որոնք անորով մահուան ճիւղաներուն յանձնեցին հէջ երիտասարդը: Ամերիկեան հիւանդանոցը, ուր կը դարմանուէր, քիչնչ չի սիրուած դարմանող բժիշկներէն ու հիւանդագրաստներէն, արժանացաւ բարձրագոյն դիմագրութեան:

Այս ներկայ կացութիւնը կարողութիւնը, և անա այս պայմաններուն մէջ է, որ անգիր կ'ունենան զենկեկեկութեան ժողովները: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

Ինչպէս որ Միացեալ Նահանգները չեն կրնար վերջի վերջի Եւրոպային իրենց զէպերը կողմանալ: Այս պատճառով Միացեալ Նահանգները չեն կրնար անկողմանի կանգնել: Երկու մեծ տէրութեան միջև Տանուպեան խնդրին բուն նպատակն է միջին Եւրոպայի մէջ տիրապետութեան հաստատել, կամ, աւելի ճշգրտ, քաղաքական և տնտեսական ապահով և զօրեղ կայան մը հիմնել Եւրոպայի խաղաղութիւնը վտանգել փորձող ձգտումներու դէմ:

ԼԱՄԱԾՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Լաւածնութիւնը (l'eugétrie) ուսումնասիրութիւնն է անփոփոխելի այն բոլոր հարցերուն և պարագաներուն որոնք թէպէտ ենթակա ընկերութեան ջոնթրոլին ընդունակ են փոխելու զէպի յալին կամ վտան, ապագայ սերունդներու ֆիզիքական թէ բարձր կամ ցածր յատկութիւնները: Անոր նպատակն է ուրեմն ուսումնասիրել, տեսական թէ գործնական, այն բոլոր միջոցները որոնք կարող են պահպանել, աճեցնել, զարգացնել և բարձրագոյն մարդկային ցեղերու, նամանաւոր ճեղքման ցեղին, ամենագոր ու կենսունակ տարրերը: Սոյն կենսական հարցի գաղափարը նոյնքան հին է որքան քաղաքակրթ աշխարհը: Արդարև մարդ կ'ալի:

